

SANDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

840 West 33rd Street
Chicago, Illinois, 60608

Telephones:
(312) 927 4789
(312) 543 8198

PRICE 50 CENTS

LAPKRIČIO 16 - NOVEMBER 16, 1981

NR. 21

Sandaros C.V. pirmininkas
POVILAS P. DARGIS

SLA prezidentas, SANDAROS centro valdybos pirmininkas, ALTO vice-pirmininkas **POVILAS P. DARGIS** Antano Kalvaičio pagerbime pasakys tam įvykiui pritaikytą kalbą.

Marty Russo
M.C.

Kongresmanas **MARTY RUSSO** gruodžio 5 dienos pagerbime, Chicagoje, **ANTANUI KALVAIČIUI** išteiks ta pačią dieną plevėsavusią JAV vėliavą virš Kapitoliumo, JAV sostinėje, Washington, D.C.

Kompozitoriui prof. J. Žilevičiui paskirta 1000 dol. premija.

JAV sėkmingai ir greitai permetus savo karius karo pratimams iš JAV į Egiptą, mažinant JAV biudžetą, svarstoma atšaukti visus JAV karius iš Europos.

ANTANO KALVAIČIO PAGERBIMAS

SANDAROS 77 kuopa, Chicagoje, gruodžio 5 dieną rengia banketą, kuriame bus pagerbtas buv. Lietuvos konsulas **ANTANAS KALVAITIS**. Banketas įvyks Dariaus ir Girėno salėje. Pradžia 7 val.vak.

ANTANAS KALVAITIS

Dr. A. Kalvaitis buvęs 1928-36 m. konsulu Chicagoje ir 1932 - 33 m. padėjęs suorganizuoti Dariaus ir Girėno skridimą į Lietuvą. Be to, vėliau, eidamas generalinio konsulo pareigas Klaipėdoje, po Vokietijos kapituliacijos gyvendamas Miunchene ir čia būdamas ryšininku prie IRO yra atlikęs lietuviams tremtiniams daug naudingų darbų. Todėl netenka stebėtis, kad jo 86 metų gimtadienio proga JAV-bių seniai nauji po didžiojo karo atvykę lietuviai nori jam pareikšti savo dėkingumą ir pagarbą už jo didelį pasiaukojimą ir darbą lietuvių išėvių sėkmingesnei gerovei.

Geriausias dr. A. Kalvaičiui atpildas už jo atliktus darbus Lietuvai ir lietuviams bus, jei mes, jo bičiuliai ir gerbėjai, skaitlingai dalyvausime jo 86 metų gimtadienio progą iškilmingoje jo garbei surengtoje vakarienoje.

pirm. dr. K. Bobelio, kun. K. Pugevičiaus, Liet. Bendruomenės ir kt. pateiktoji medžiaga.

INFORMACIJOS APIE PABALTIJĄ

Jungtinis Pabaltiečių komitetas pasiuntė raštą JAV informacijų agentūros direktoriui Charles Z. Wick skaitindamas daugiau panaudoti informaciją apie Maskvos priepauidas Pabaltijy, kaip pavyzdį, kas vyksta, kai kraštą savo kontrolėn perima Maskva. Raštą lietuvių vardu pasirašė ALTO atstovas Washingtono dr. J. Genys.

LIETUVIS NEPAVARGS KOVOJE UŽ LIETUVOS LAISVĘ

VVTO UZNVS, ALT Sandaros 77 kuopos pirmininkas, kuris vadovauja banketo rengimui pagerbti nusipelnusį buv. Lietuvos konsulą ANTANĄ KALVAITĮ. VVTO UZNVS taip pat yra vienas iš Sandaros centro vicepirmininkų. (Nuotrauka daryta prieš jo turėto lėktuvo).

TRUMPAI IŠ VISUR

Mirė Noremas, paskutinis JAV pasiuntinys Lietuvai ir daug jai pasitarnavęs.

Pittsburgo ALTO skyrius paskyrė 1000 dol. Lietuvos pasiuntinybės Washingtono remontui.

Pasaulyje kasmet priauga 78 milijonai žmonių.

Meksikoje, į kalną atsimušus lėktuvui, žuvo 18 žmonių.

Be kunigų, Egipte suimtinėjami ir komunistai už sąmokslą nuversti valdžią.

Italijos Raudonosios Brigados teroristai prisipažino, kad jie ginklus gauna iš Palestinos Arafato organizacijos.

NASA jau priima užsakymus kelionėms į erdves.

Dancigo laivų statybos "Lenino" vardas pakeistas į "Maršalo Joseph Pilsudski".

Graikija sutarė su Iraku keisti ginklus į naftą.

Trys amerikiečiai ir vienas japonas balionu iš Japonijos atskrido į Kaliforniją.

Pirmą kartą po Antrojo pasaulinio karo 11 - Lenkijos nepriklausomybės šventė.

Kanada šiemet išleido 8000 lenkų. Dar 1,500 "svečių" iš Lenkijos nori pasilikti Kanadoje.

Popiežius priėmė kvietimą kitų metų vasarą aplankyti Lenkiją, o 1983 m. Kanadą.

Viena italė mirdama paliko popiežiui 4 ml. dol.

JUNGTINIŲ TAUTŲ KOMISIJA PABĖGĖLIAMS

1981 metų Nobelio taikos premija nebuvo paskirta Helsinkio priežiūros komisijai Sovietų Sąjungoje nariams, bet antru kartu atiteko JT Organizacijos pabėgėlių aprūpinimo komisijai. Šiai komisijai pirmininkauja 66 metų norvegas Povilas Hartlingas (Paul Hartling).

Komisija jau veikia 30 metų ir per tą laiką ji aprūpino ir įkurdino 25 milijonus pabėgėlių. Šių metų komisijos biudžetas yra \$ 365 milijonai, kurių didžiausia dalis yra gaunama iš įvairių valstybių.

Šiuo metu komisija rūpinasi apie 1.7 milijono ml. pabėgėlių iš Afganistano, 700,000 abisiniečių Somalijoje, 500,000 įvairių pabėgėlių Afrikoje, 250,000 - iš pietryčių Azijos Siame ir kitomis mažesnėmis grupėmis. Skaičiuojama, kad bendras išvietintų žmonių skaičius pasaulyje svyruoja tarp 10 ir 18 milijonų. - Lg.

PASTANGOS VADUOJANT B. GAJAUSKĄ

Ypatingai daug rūpinasi ir dirba, besiekdama išlaisvinti okupantų kalnamą Balį Gajauską, jo giminaitė Bronė Gajauskienė, gyvenanti Santa Monica, Calif. Paskutiniu metu ji kreipėsi į sen. Ch. Percy ir gavo jo palankų atsakymą, į Los Angeles mėrą Tom Bradley, kuris irgi parodė susidomėjimą šiuo reikalu, taipgi savo paramą pažadėjo Occidental Petroleum Foundation A. Hammer, International Foundation of Human Rights fondo steigėjas.

ALTO pirm. dr. K. Šidlauskas pasiuntė raštą Los Angeles mėjui Tom Bradley, prašydamas, kad jis padėtų tame mieste gyvenančiai B. Gajauskieni jos pastangose išlaisvinti Sovietų Sąjungos kalinamą žmogaus teisių gynėją B. Gajauską.

Atsiliepdamas į ALTO pirm. dr. K. Šidlausko laišką, senatorius Alan J. Dixon pažymėjo, kad jis nuolat susirūpinęs kovojančių dėl žmogaus teisių lietuvių aktyvistų spauda, o dėl B. Gajausko išlaisvinimo jis specialiai kreipėsi į Valstybės departamentą. Sen. Dixon pažymi, kad jis buvo vienas iš pasiūlyusių senato rezoliucijos V. Skuodžio reikalui.

NEPAGRISTI UŽSIPUOLIMAI

Laikraštis "St. Petersburg Times" išspausdino vedamąjį, pūdamas lietuvių dėl tariamo dalyvavimo žydų mūšyme. Kun. J. Prunskis pasiuntė redakcijai raštą, atkreipdamas dėmesį, kad tokie kaltinimai perdėti, nepagrįsti. Patys žydų šaltiniai skelbia vokiečių SS brigados vado Stahleckerio raportą, kuriame pažymima, kad naciams vykdamas žydų naikinimą stengiamasi sudaryti išpuolius, kad tokių priemonių ėmėsi vietos įgyventojai.

LIETUVIŲ ATSTOVAI PABALTIEČIŲ KOMITETE

Amerikos Liet. Tarybos pirm. dr. K. Šidlauskas pranešė Jungtinio Pabaltiečių komiteto pirmininkui Maidu Kari, kad lietuviams tame komitete Washingtono atstovas dr. Jonas Genys ir Milda Vaivadienė, kuri įeis vieton mirusios Ievos Migonytės.

LATVIJOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖJE

Chicagoje latviai lapkričio 15 d. Wright kolegijos salėje atšventė Latvijos nepriklausomybės paskelbimo 63-čias metines. Amerikos Lietuvių Tarybos vicepirm. dr. Jonas Valaitis.

APIE LIETUVOS OKUPACIJĄ WASHINGTONO LEIDINY

JAV valstybinė spaustuvė išspausdino leidinį "Hearings Before the Commission on Security and Cooperation in Europe", Vol. XV. Leidinys skirtas apklausinėjimams apie Lietuvą. Jame išspausdintas Amerikos Lietuvių Tarybos pirm. dr. K. Šidlausko patiektų duomenų rinkinys, VI. Šakalio, VIko

SANDARA

LITHUANIAN NEWS PAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789
or (312) - 543 - 8198.

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$10.00 Suvienytose Valstybėse metams \$10.00
In Foreign Countries per year \$10.00 Užsienyje metams..... \$10.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

VLIKO SEIMAS

VLIKO TARYBOS PIRMININKO G. J. LAZAUSKO PRANEŠIMAS VLIKO SEIMUI, 1981 m. LAPKRIČIO 7 d. CLEVELANDE, OHIO.

Pagal VLIKO statutą, VLIKO TARYBĄ sudaro VLIKO narių - organizacijų po vieną atstovą. VLIKO Taryba studijuoja ir planuoja Lietuvos laisvinimo uždavinius ir jiems vykdyti priemonės, sudaro VLIKO valdybą ir prižiūri jos veikimą. Tarybos posėdžiai šaukiami ne rečiau, kaip kartą per du mėnesius. Tarybos posėdžiams pirmininkauja ir sekretoriauja rotacine tvarka iš eilės visi tarybos nariai.

Man tenka, kaip dabartiniam VLIKO Tarybos pirmininkui, bendrais bruožais apžvelgti Tarybos veiklą nuo pereinamo VLIKO SEIMO, vykusio Toronte, iki dabar. Per šį vienerių metų laikotarpį įvyko penki VLIKO Tarybos posėdžiai, šeštasis šių metų posėdis įvyks po šio seimo.

Posėdžiuose išklausomi ir priimami VLIKO valdybos pranešimai. Šiuos pranešimus yra daręs VLIKO valdybos pirmininkas dr. K. Bobelis, vice-pirm. Liūtas Grinius ir dr. Elena Armonienė. Tokiu pat būdu ir Tautos Fondas VLIKO Tarybą informuoja, darant pranešimus žodžiu arba raštu.

VLIKO Taryboje šiuo metu veikia dvi komisijos: VLIKO Lietuvos studijų komisija bei trumpai vadinama "sienų komisija" ir politinė-teisių komisija.

Sienų komisijos pirmininku yra kun. Ansas Trakis, sekretorius Algis Regis ir nariai - dr. Jonas Stiklorius, prof. Martinas Brakas, Vincas Žemaitis ir buvo a.a. Juozas Skorubskas.

Komisija yra sutelkusi ir vis telkia reikalingą studijoms istorinę medžiagą. Taryboje yra pravedusi keletą rezoliucijų, kas liečia Mažosios Lietuvos ir Rytines sritis.

Gi, politinei ir teisių komisijai pirmininkauja Jonas Jurkūnas, nariais yra: Antanas Kučys, prof. J. Meškauskas, M. Valiukėnas, J. Virbalis, A. Laikūnas ir A. Kasiulaitis.

Ši komisija daug darbo įdėjo paruošdama VLIKO statuto keitimo bei patikslinimo projektą šiam seimui svarstyti.

Be to, politinės ir teisių komisijos pirmininkas Jonas Jurkūnas VLIKO Tarybai yra pateikęs pastabas bei planus VLI-

KO ateities veiklos klausimais, apimant ateities veiklos gaires, komisijos ir pakomisių sudėtis, lietuviškąjį ir užsienio sektorių, jaunimo politinį auklėjimą, santykius su pavergtu kraštu, santykių metodiką ir antikomunistinę akciją.

Be anksčiau minėtų komisijų veiklos ir bendrųjų organizacinių aptarimų bei sprendimų, stengiamasi aktualiuosius klausimus nagrinėti, kviečiant į VLIKO Tarybos posėdžius specialius prelegentus. Vienas iš pavyzdžių yra pereiname VLIKO Tarybos posėdyje, buvusio Tarybos pirmininko Stasio Žadeikio iniciatyva, dr. Stasio Kuzminsko (atvykusio iš Anglijos) pranešimas bei paskaita apie dabartinę padėtį Europoje ir apie būsimos nepriklausomos Lietuvos teritorines problemas.

Kadangi VLIKO Tarybos posėdžiai esti uždari, tai, reikalui esant, platesnei visuomenės informacijai po posėdžio surengiama spaudos konferencija lietuviškų laikraščių, radijo valandėlių atstovams ir besidominčiai visuomenei. Tokiu būdu suteikiamos informacijos apie VLIKO Tarybos ir Valdybos veiklą, ir apie Tautos Fondą.

VLIKO Tarybos ir valdybos santykiai bei ryšiai yra geri. VLIKO Tarybos pirmininkas, svarbesniam reikalui esant, patariamuoju balsu dalyvauja VLIKO Valdybos posėdžiuose. VLIKO Valdybos pranešimai Tarybos narių su dėmesiu priimami ir gerai vertinamas VLIKO Valdybos pirmininko ir valdybos narių atliekamas darbas.

Tenka paminėti, kad PLB-nė nesiunčia patariamuoju balsu savo atstovo į VLIKO Tarybos posėdžius, nors kvietimais kiekvieną kartą siunčiami.

Baigiant reikia pripažinti, kad perkeltas VLIKO Tarybos iš New Yorko į Chicago yra naudingas. VLIKĄ sudarančių grupių centrai sustiprino ir atnaujino ryšį su Taryba, ir veiklą įtraukta daug naujų žmonių, VLIKO Tarybos veikla kas kart gyvėja, įsijungimas į konkrečius darbus ir bendri Lietuvos laisvinimo reikalai visus jungia, veda į vienybę ir konsolidaciją.

Lietuvos išlaisvinimo mintis telydi mūsų visus darbus!

SANDAROS REDAKCIJA
Redaktorius: G.J. Lazauskas
Redakcijos nariai: E. Boreiša (polit.), P. Bružas (techn.).

Skyrių red.: Janė Bajercienė (Seimininkiu sk), Vaclovas Prūšas (Pensininkų žinios), Antanas Adomėnas (English sect)

SANDAROS ADMINISTRACIJA
Administratorė: Edita Rimkus
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos darbo valandos:
Pirmadienį, Antradienį ir Trečiadienį

10 val. - 12 val. ir 1 val. pp - 6 val. varare. (kitu laiku, esant svarbiam red. ir adm. reikalui, galima skambinti 312 - 543 - 8198.).

SANDAROS ATSTOVAI
So. Bostone: Inž. Aleksandras J. Chaplikas; Los Angeles - inž. Juozas Ruokis; Detroitė - Antanas Norus.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbu, pasiūlyti pranešti red. ir adm. telefonais.

BOSTONO Padangėje

SO. BOSTON, MASS

South Boston, SANDAROS 7-tos Kuopos narių susirinkimas įvyks gruodžio 20 d. 2 val. po pietų Lietuvių Pilies Draugijos patalpose. Visi nariai kviečiami atsilankyti.

Kitas metinis Sandaros 7-tos kuopos narių susirinkimas įvyks 1982 m. sausio (January) 17 d. 2 val. po pietų. Narių dalyvavimas būtinas, nes po Naujųjų Metų bus naujos valdybos pristatymas ir algų išmokėjimas bei kiti svarbūs reikalai. Taip pat bus naujų narių priėmimas, Vasario 16 dienos minėjimo klausimas, kad kuo geriau surengus ir gavus daugiau aukų. Lietuvos laisvinimo veikloje sandariečiai buvo ir bus pasiruošę padėti, kol Lietuva bus laisva.

A. Andriulionis
SANDAROS izd.

APIE LIETUVĄ ANGLŲ KALBA

Nijolė Gražulienė išvertė į anglų kalbą kun. J. Prunskio knygą "Bolševikų okupacija Lietuvoje". Knyga spausdinama "Draugo" spaustuvėje. Leidžia šauliai.

TEODORO BLINSTRUBO SUKAKTIS

Tautiniuose Namuose, Chicagoje, lapkričio 14 d. buvo surengtas Teodoro Blinstrubo 75 m. amžiaus minėjimas, iškeliant jo pedagoginius sugebėjimus bei visuomeninio darbo nuopelnus. T. Blinstrubas yra gimęs 1906 m. Požerūnų km., netoli Tauragės. Baigęs mokytojų seminariją Tauragėje, jis dėstė gimnazijoje ir tęsė studijas Kauno universitete, gaudamas aukštojo mokslo diplomą 1939 m. Buvo Kupiškio ir Vilkijos gimn. direktorius. 1948 m. atvykęs į JAV, išėjo braižytojo kursą Illinois Technologijos Institute. Nuo 1950 darbuojasi ALTO vadovybėje, šiuo metu būdamas vicepirmininku. Yra buvęs Lietuvių Bendruomenės Chicagos apyg. vicepirmininkas ir švietimo vadovas, LB tarybos narys, Lietuvių Fondo pirmininkas, Amer. Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmininkas tris kadencijas, pirmojo kultūros kongreso organizacinės komisijos pirmininkas, II dainų šventės vicepirmininkas ir izd., keturių pirmųjų PLB seimų atstovas ir kt.

BOSTONO SLA 43 kp. SUSIRINKIMAS

Boston, Mass. SLA 43 kuopos susirinkimas įvyks gruodžio (December) 13 d. 3 val. p.p. Bostono Lietuvių piliečių klubo patalpose. Bus nominacija į SLA Pildomąją tarybą ir svarstomi 43 kuopos ir SLA reikalai. Prašau visus narius dalyvauti susirinkime. Taip pat primenu, kad tą dieną yra ir klubo valdybos rinkimai. Prašau nepamiršti Al. Chapliko pavardės, nes jis klubui sutalpę virš \$100,000, o dabartinė valdžia viską išleido ir klubas yra prie bankroto ribos?..

A. Baika
43 kp. fin. sekr. ir organizatorius ir Sandaros 7kp. vice-pirmininkas

SO. BOSTON, MASS.

PRANEŠIMAS SLA 308 kp. NARIAMS

Pranešama visiems 308 kuopos nariams, kad š.m. gruodžio 13 d. 4 val. po pietų įvyks narių susirinkimas, kuriame bus balsavimai-SLA Centro valdybos nominacijos. Reikia išrinkti tinkamus žmones, kurie tvarko teisingai visų SLA narių apdraudus reikalus, tad visi nariai kviečiami susirinkime dalyvauti ir atiduoti savo balsą už tuos žmones, kurie jums tinkamiausi, kad dar SLA ilgai tarnautų visų narių naudai ir Tėvynės Lietuvos laisvinimo darbuose, kur SLA daug prisideda savo darbais ir aukomis.

Susirinkimas įvyks Lietuvių Pilies Dr-jos patalpose.

A. Andriulionis
kp. pirmininkas

MIAMI, FLA.

SANDAROS 52 kuopos ir SLA 44 kuopos metinis susirinkimas įvyks - gruodžio 20 d. 1981, 3 val. p.p. Miami Lietuvių Pilies klubo patalpose.

Bus SLA Pildomosios Tarybos nominacijos ir kuopų valdybos rinkimai. Visus SANDAROS 52 ir SLA 44 kuopos narius prašau dalyvauti susirinkimuose.

E. Yankus, pirm.

PRANCŪZIOJE RŪPINASI LIETUVOS KALINIAIS

Prancūzijoje, Illkirch mieste, susidariusi Amnesty International grupė adoptavo lietuvių politinį kalinį Vytautą Abrutį, kuris buvo pradėtas tardyti dėl lietuviškos trispalvės iškėlimo, vėliau atsižadėjęs Sovietų Sąjungos pilietybės pasirašė emigruoti. Jis areštuotas 1980 m. ir nuteistas kalėti 2 1/2 metų. Mintoji Amnesty International grupė susirūpinusi jo likimu ir visokiais būdais stengiasi padėti.

SIEKIANT IŠLAISVINTI SKUODĮ

Illinois atstovų rūmų narė Penny Pullen kreipėsi į Valstybės sekretorių, prašydama, kad būtų daromos pastangos iš Maskvos kalėjimų išlaisvinti Amerikoje gimusį ir JAV piliečiu laikytiną Vytautą Skuodį. Ji susilaukė atsakymo iš Valstybės sekretoriaus ištaigos Sovietų skyriuje dirbančio James F. Schumaker, kuris reiškia apgailėtavimą, kad Maskva nedavė leidimo V. Skuodį aplankyti JAV konsulato atstovams, pažymi, kad Valstybės departamentas yra giliai susirūpinęs Skuodžio likimu ir panaudos visas galimybes jam padėti.

TEODORAS BLINSTRUBAS

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratorėi p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepiamą ir SANDAROS parėmimą būsim labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje.

SUSIPAŽINIMUI
vienas "Sandaros" numeris
siunčiamas nemokamai

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.

Iš viso..... dol.

MANO PAVARDĖ.....

ADRESAS;.....

